

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Rozprawa doktorska

**Wpływ nowych mediów na przemiany polityczne wybranych państw
Bliskiego Wschodu na przykładzie Arabskiej Wiosny**

Zofia Sawicka

Promotor
Prof. dr hab. Janusz Adamowski

Rzeszów 2016

Spis treści:

Wprowadzenie	5
Rozdział I.....	18
Zagadnienia teoretyczne	18
I.1. Nowe media – zagadnienia definicyjne.....	18
I.2. Zdolności komunikacyjne i społeczne aspekty w działalności nowych mediów.....	23
I. 3. Media społecznościowe – charakterystyka zagadnienia.....	28
I.4. Nowe media a demokracja.....	32
I.4.1. Nowe media a komunikowanie polityczne	32
I.4.2. Nowe media a teoria sfery publicznej	34
I.4.3. Nowe media a ruchy społeczne	37
I.5. Podsumowanie	40
Rozdział II.....	42
Specyfika dyskursu medialnego w społeczeństwach arabskich	42
II.1. System medialny – główne zagadnienia teoretyczne	42
II.2. Historyczne, kulturowe i polityczne uwarunkowania działalności mediów w społeczeństwach arabskich.....	44
II.2.1. Specyfika świata arabskiego	44
II.3. Media w świecie arabskim – ogólna charakterystyka.....	49
II. 3. 1. Rola al-Jazeera w arabskim dyskursie medialnym	53
II. 3. 2. Panarabskie stacje informacyjne a arabska sfera publiczna.....	58
II. 4. Internet w świecie arabskim.....	62
II.5. Podsumowanie.....	68
Rozdział III	71
Tunezja i Egipt jako przykład realizacji autorytarnego modelu prasy w świecie arabskim.....	71
III.1. Wprowadzenie do problematyki	71
III.2 Tunezja jako miejsce politycznych przeobrażeń	75
III.2.1. Rys historyczny i informacje podstawowe	75

III.2.2. Tunezja jako pionier arabskiej demokracji	80
III.2.3. System polityczny Tunezji.....	83
III.2.4. System medialny Tunezji – zarys problematyki.....	86
III.2.5. Ramy prawne wolności słowa w Tunezji	92
III.3 Egipt – arabskie mocarstwo	95
III.3.1. Rys historyczny i informacje podstawowe	95
III.3.2. System polityczny Egiptu	101
III.3.3. System medialny Egiptu – zarys problematyki.....	105
III.3.3.1. Wprowadzenie	105
III.3.3.2. System medialny Egiptu – główne elementy składowe.....	108
III.3.4. Ramy prawne wolności słowa w Egipcie	115
III.4. Podsumowanie	117
Rozdział IV	120
Nowe media a Arabska Wiosna w Tunezji i Egipcie.....	120
IV.1. Dyskurs Arabskiej Wiosny	120
IV.2. Arabska Wiosna w Tunezji.....	126
IV.2.1. Tło społeczno-polityczne.....	126
IV.2.2. Aktywność polityczna w Internecie przed wybuchem Arabskiej Wiosny	130
IV.2.3. Przebieg wydarzeń Arabskiej Wiosny	140
IV.2.4. Rola nowych mediów w przebiegu wydarzeń Arabskiej Wiosny	143
IV.3. Arabska Wiosna w Egipcie.....	150
IV.3.1. Tło społeczno-polityczne.....	150
IV.3.2. Aktywność polityczna w Internecie przed wybuchem Arabskiej Wiosny	156
IV.3.4. Przebieg wydarzeń Arabskiej Wiosny	168
IV.4.4. Rola nowych mediów w przebiegu wydarzeń Arabskiej Wiosny	172
IV.5. Podsumowanie	177
Rozdział V.....	180
Nowe media – nowy Bliski Wschód?.....	180

V.1. Nowe media i Arabska Wiosna w innych państwach arabskich.....	180
V.2. Nowe media po Arabskiej Wiosnie.....	217
V.2.1. Tunezja.....	217
V.2.2. Egipt.....	223
V.2.3. Bractwo Muzułmańskie	226
V.3. Podsumowanie	229
Zakończenie	232
BIBLIOGRAFIA	240

Streszczenie

Celem pracy „Wpływ nowych mediów na przemiany polityczne wybranych państw Bliskiego Wschodu na przykładzie Arabskiej Wiosny” jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób nowe media oddziaływały na proces przemian politycznych w świecie arabskim – szczególnie w Tunezji i Egipcie w czasie tzw. Arabskiej Wiosny. Aby na nie odpowiedzieć autorka dokonuje, na tyle na ile jest to możliwe, precyzyjnej definicji nowych mediów oraz wyszczególnia ich najważniejsze społeczne i komunikacyjne aspekty, które mają znaczący wpływ zarówno na proces komunikowania politycznego, jak i na funkcjonowanie nowych ruchów społecznych i współczesnej sfery publicznej. Jednocześnie dokonuje charakterystyki świata arabskiego, w którym osadzona jest problematyka poruszana w pracy, bowiem specyfika ta znacząco wpływa na kształt obecnego w tej części świata dyskursu medialnego.

Jako że system medialny jest poniekąd wypadkową systemu politycznego i społecznego, w których funkcjonuje, w pracy przedstawiony został system polityczny i medialny Tunezji i Egiptu przed Arabską Wiosną, przedstawiono również rozwój infrastruktury internetowej i nowych technologii w obydwu państwach. Stworzenie kultury internetowej zarówno w Tunezji, jak i w Egipcie pozwoliło w obu tych społeczeństwach na powstanie tzw. trzeciej opozycji, która gromadziła wszystkich niezadowolonych z działania władz. Nowe media umożliwiły powstanie sfery publicznej, w której można było wyrażać swoje poglądy i które mogły być poznane przez innych użytkowników sieci. Jednym z największych sukcesów nowych mediów było zmobilizowanie do działania apatycznej politycznie dotąd młodzieży arabskiej, której zaangażowanie na rzecz zmian zaskoczyło wszystkie reżimy arabskie. Nowe media nie były powodem protestów, ale były powodem zmian w świadomości ludzi, którzy także po zakończeniu Arabskiej Wiosny kontynuują budowę społeczeństwa obywatelskiego w swych krajach.

W pracy zanalizowano rolę nowych mediów przed, w trakcie i po protestach Arabskiej Wiosny także w innych państwach arabskich, aby ukazać pełny wymiar tego zjawiska.

Obecnie dyskusja nad politycznym wpływem nowych mediów skupia się głównie na tym, czy siła protestujących społeczeństw jest wystarczająca, by obalić rząd. Zdaniem autorki pracy takie zawężenie tematu jest powierzchownym podejściem do tego problemu. W rzeczywistości, prawdziwa siła nowych mediów polega na wspieraniu budowy społeczeństwa obywatelskiego i sfery publicznej, które zapoczątkują zmiany widoczne za kilka lat, czy nawet dekad.

Abstract

The aim of the work "The impact of new media on political changes of selected countries in the Middle East on the example of the Arab Spring" is to answer the question: how new media influenced the process of political transition in the Arab world—particularly in Tunisia and Egypt during the so-called Arab Spring. To answer this question the author defines the term of new media and lists the most important social and communication aspects of them that have a significant impact on both the process of political communication, as well as on the functioning of the new social movements and contemporary public sphere. At the same time the author makes the characteristics of the Arab world, because the specifics of this significantly affects the shape of the current media discourse in this region of the world.

As the media system is somewhat the result of political and social system in which it operates, the work presents the political and media system of Tunisia and Egypt before the Arab Spring, also shows the development of the Internet infrastructure and new technologies in both countries. Creation of Internet culture, both in Tunisia and in Egypt allowed in those societies, the emergence of the so-called third opposition, which gathered all of dissatisfied with the actions of the authorities. New media have enabled the formation of the public sphere, in which one can express his views and that could be understood by other Internet users. One of the biggest successes of the new media was to mobilize to act politically apathetic Arab youth, whose commitment to change surprised all the Arab regimes. New media were not the reason for the protests, but they were the reason for the changes in the consciousness of people who, even after the Arab Spring continues to build civil society in their countries.

The work analyses also the role of the new media before, during and after the Arab Spring protests in other Arab countries, to show the full extent of this phenomenon.

Discussions on the political influence of the new media focuses mainly on whether the force protesters societies is sufficient to overthrow the government. According to the author, such narrow theme is superficial approach to this problem. In fact, the real strength of the new media is to support the development of civil society and the public sphere, which will initiate the changes visible in a few years, or even decades.